

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.59.316-326>

УДК 725.1:327

Тимовчак Ірина Юрївна

асистент кафедри дизайну архітектурного середовища

Національного університету «Львівська політехніка»

iryna.y.tymovchak@lpnu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-7905-6629>

НАЦІОНАЛЬНА СИМВОЛІКА, ЯК ЕЛЕМЕНТ ІДЕНТИЧНОСТІ ДЕРЖАВИ В АРХІТЕКТУРІ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ

Анотація: у статті висвітлено особливості застосування національних символів в архітектурі сучасних дипломатичних представництв різних держав світу, з метою вираження їх ідентичності та самобутності.

Ключові слова: національна символіка; дипломатичне представництво; посольство; національна ідентичність; держава; нація.

Актуальність теми (постановка проблеми).

У часи глобалізації, політики мультикультуралізму, розвитку наднаціональних інституцій та терористичних загроз, постала проблема способів вираження національної ідентичності в архітектурі дипломатичних представництв, які є платформою для презентації держави у світі. Кожна країна має свої офіційні символи, що засвідчують державність та суверенітет. Лаконічність інтерпретації та художнє переосмислення національної символіки є головним інструментом в руках архітекторів та дизайнерів дипломатичних представництв XXI століття. У цьому контексті також дуже важливо враховувати й те, що при проектуванні даних представницьких об'єктів, важливими є повага до місцевих традицій будівництва, співпраця з місцевою культурою та архітектурним середовищем столичного міста приймаючої країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідженням формування та розвитку архітектури дипломатичних представництв займалися такі науковці: Разин А.Д., J.C. Loeffler, J. Hort, A. Jasinski та ін. Питання особливостей національної ідентичності та символіки в архітектурі та суміжних дисциплінах висвітлюються у працях Черкеса Б. С. [1], Трошкіної О.С.[2], A. Dobrzyńska [4], N.Dimitrova Guenova [6], T.Jashari-Kajtazi [5], Луцишин Г.І.[9], Нагорна Л.П.[8], Шумки М. Л. [7], Козловець М. А. [10] A.D. Smith [3].

Формулювання мети статті. Мета публікації полягає у порівняльному аналізі особливостей самоідентифікації держав за допомогою національної

символіки в архітектурі сучасних дипломатичних представництв. На основі аналізу реалізованих проектів будівель посольств ряду держав, виокремити типи національної символіки в їх архітектурі.

Основна частина.

Термін «ідентичність» все частіше використовують в різних наукових галузях: філософії, історії, психології, соціології, політології, культурології, а також у мистецтвознавстві та архітектурі [1]. Англійське слово «identity» вживається у значеннях тотожності, справжності й самобутності. У соціогуманітарних науках пріоритет віддається третьому (самобутності) – ідентичність тут розуміється як сукупність специфічних рис, які виділяють певну спільноту з-поміж інших, і є для окремої особи чи групи підставою для віднесення себе до цієї спільноти [8]. У дослідженні Е. Сміт «Національна ідентичність» розглядається, насамперед, як особливий вид колективної ідентичності, якому притаманні такі риси: історична територія, або рідний край; єдині юридичні права та обов'язки для всіх членів; спільна економіка з можливістю пересуватись у межах національної території за умови, що нація розглядається як сукупність людей, що має власну назву, свою історичну територію, спільні міфи та історичну пам'ять, спільну масову, громадську культуру, спільну економіку і єдині юридичні права та обов'язки для всіх членів [3].

Кожна держава світу для самоідентифікації використовує національні символи, які стають частиною її іміджевого міжнародного бренду та відображають її політичні цінності. Символ є універсальним і глибинним ядром людської культури, найконцентрованішою формою вираження культурних смислів і цінностей, образним утіленням ідей та ідеалів, якими живе людина і якими зумовлюється розвиток і функціонування культури. Охоплюючи всі культурні феномени, символ подає універсальну форму вираження людського буття [7]. Символи нації, створені нею в процесі власного державотворення, з часом, як правило, стають державними у результаті їх закріплення на законодавчо-правовому рівні. В юриспруденції поняття "державні символи" трактують по-різному: як вищі відзнаки держави, що закріплені в законодавстві країни, офіційні знаки (зображення, предмети) чи звукові вираження, які в стислій формі передають одну або кілька ідей політичного чи історичного характеру та символізують суверенітет держави, як встановлені конституцією чи спеціальним законом (законами) зображення тощо, які зазвичай мають історичне походження, відображають особливість розвитку і сучасного стану соціуму, слугують різним цілям у діяльності державних органів і посадових осіб, в умовній формі посвідчують саму державу та її суверенітет, як закріплені в конституційному праві офіційні знаки (зображення, предмети) чи звукові

вираження, які в лаконічній формі виражають національно-державні та історико-культурні ідеї народу, символізують суверенітет його держави [11].

Ідентичність в архітектурі – це діалектичний процес творення та збереження об'єктів архітектури через їх взаємозв'язок із унікальним довкіллям, що є відображенням в архітектурно-розпланувальних, композиційних, містобудівних, образних вирішеннях різних історичних та національних архетипів [12]. Ідентичність відіграє важливу роль у формуванні смислу архітектури, процесів, функцій і структури громадських просторів міст [1]. Посольство є дипломатичним представництвом найвищого рангу, за допомогою якого держава здійснює офіційну діяльність за кордоном. Столиця - «серце» кожної країни, а посольство, яке розташовується в забудові столичного міста, символічно презентує свою державу в центрі іншої, не даремно територію дипломатичного представництва ще називають «державою в державі» [6]. Містобудівна ситуація в столицях країн світу, як правило дуже різноманітна але й часто напружена та щільна, тому дуже важливим аспектом при розгляді питання особливостей вираження національної ідентичності в архітектурі будівлі є влучність транслювання її національних символів, їх художня виразність, пропорційність, лаконічний, стислий та характерний виклад [4].

Функціональна модель сучасного посольства - це насамперед інформаційний центр для економічної, наукової, культурної співпраці та консульської допомоги. Питання візуальної ідентифікації будівлі дипломатичного представництва за своєю суттю пов'язане з її архітектурним образом та символічним наповненням, які мають створити фон, що викликає повагу до культури, представляє особливості нації.[5]. Особлива увага до архітектури дипломатичних об'єктів з точки зору композиційних вимог викликано характером дипломатичної діяльності, яка ведеться в стінах цих будівель. Посольство займає чільне місце в міжнародному житті, тут формується і приймає реальні обриси зовнішня політика держави. Посольство - це місце урочистих зустрічей, підписань дипломатичних документів, ведення переговорів, прийомів, презентацій, культурно-просвітницької діяльності. Крім представницьких церемоній, в посольствах йде щоденна консульська робота по обслуговуванню громадян країни, а також консультації, ділові зустрічі, обробка інформації, підготовка документів [13].

Таблиця 1. Приклади розміщення державних символів в будівлях дипломатичних представництв.

Головний фасад посольства Канади в Берліні, Німеччина

Головний фасад посольства Великобританії в Берліні, Німеччина

Вхідна група посольства Нідерландів у Варшаві, Польща

Вхідна група посольства ПАР в Берліні, Німеччина

Головна видова точка на перетині вулиць. Посольство Еквадору в Боготі, Колумбія

Головний фасад та вхідна група посольства України в Баабді, Ліван

Для візуальної ідентифікації представницької будівлі в міському середовищі використовують офіційні національні символи (державні символи) – прапор та герб. Державні символи завжди відображають певну ідеологію,

оскільки вона об'єктивована у знакових символах держави. Ідеологія - це система політичних, правових, філософських, релігійних та інших поглядів, ідей та цінностей, що виражають конкретні інтереси різних соціальних груп та організацій, в основі яких можуть бути програмні цілі соціальної діяльності, спрямовані на утвердження, розвиток, зміну існуючих державно-суспільних відносин. Символ містить інформації більше, ніж еквівалентна за обсягом будь-яка інша інформаційна одиниця [11].

Визначено, що розміщення державних символів (прапора та герба) в об'ємно-просторовій композиції посольства, залежить від його розташування в забудові міста (таблиця 1.):

- в окремих будівлях та комплексах будівель – як правило, окремим блоком на території посольства, поблизу або як частина головного входу, в центрі видових точок та поблизу пішохідних і транспортних магістралей;
- в будівлях вставках, добудовах, надбудовах – як правило, на головному фасаді або є частиною композиції вхідної групи.

Крім основної офіційної національної символіки в архітектурі посольств також використовують неофіційні проте загальновідомі національні символи, які як правило не закріплені законодавчо, але саме вони повноцінно доповнюють унікальний образ країни та нації, самобутність природи, культури, релігії, історії, традицій, політики, ідеології та суспільного устрою.

Яскравими прикладами застосування неофіційних національних символів у проектуванні та художньо-естетичному оформленні дипломатичних представництв є посольство Об'єднаних Арабських Еміратів, де використовують символи традиційної арабської архітектури та орнаменту (рис.1); посольство Південно-Африканської Республіки - символи національної культури та мистецтва. (рис.2); посольство Нідерландів - символи природи та географічні особливості (водні канали) своєї території. (рис.3)

Рис.1. Посольство Об'єднаних Арабських Еміратів в Берліні, Німеччина.

Рис.2. Посольство Південно-Африканської Республіки в Аддіс-Абебі, Ефіопія.

Рис.3. Посольство Нідерландів в Аддіс-Абебі, Ефіопія.

Висновки

В ході дослідження та комплексного аналізу було виокремлено такі типи національних символів, які застосовуються в архітектурі дипломатичних представництв:

Головні:

- прапор;
- герб.

Другорядні:

- тваринний та рослинний світ;
- географія та особливості рельєфу;
- національний колорит та суспільний лад;
- історичний архітектурний стиль, образотворче мистецтво: живопис, скульптура, орнаментика;
- символи релігії та державні регалії
- ідеологія та політика держави.

Визначено, що містобудівне розташування та навколишнє архітектурне та природне середовище будівлі посольства, суттєво впливає на концепцію вирішення його архітектурного образу та використання національної символіки: в будівлях, які проектуються в центральній частині міст, де щільна забудова та історичне середовище – застосування національної символіки обмежується, як правило гербом та прапором, на відміну від будівель чи комплексів посольств, які розташовуються окремо і мають власну територію, де архітектори та дизайнери мають набагато більше можливостей для творчості та широко застосовують різні види національної символіки в проектуванні екстер'єрів та інтер'єрів дипломатичних представництв.

Встановлено, що «ідентичність» загалом можна визначити як «індивідуальність» та те, що відрізняє людину, будівлю чи об'єкт, за допомогою «деталі» (знаку, символу), як фрагмента одного цілого. Коли всі ці деталі об'єднуються, то утворюється композиція, за допомогою якої, легко ідентифікувати когось чи щось. Аналіз об'ємно-просторової композиції, художньо-естетичного вирішення елементів екстер'єру та інтер'єру будівель посольств дозволив продемонструвати різноманітність методів та підходів у вирішенні проблеми використання та художньо-сміслової інтерпретації національної символіки, як елемента вираження ідентичності держави.

Список використаних джерел

1. Черкес Б. С. Національна ідентичність в архітектурі міста : монографія. Львів: НУ “Львівська політехніка”, 2008. 268 с.
2. Трошкіна О. А. Семантика архітектури: навч. посіб. Київ: НАУ, 2008. 55с.
3. Smith A. D. National Identity. Nevada: University of Nevada Press, 1991. 226 p.
4. A. Dobrzyńska. Tożsamość narodowa wyrażona za pomocą obiektu budowlanego na przykładzie ambasady Republiki Indii w Berlinie. *Zeszyty naukowe politechniki śląskiej Seria: Architektura z. 54.* 2014. № 1902. S. 69-75. URL: http://delibra.bg.polsl.pl/Content/34587/BCPS_38499_2014_Tozsamosc-narodowa-w.pdf.
5. T. Jashari-Kajtazi. Architecture as Political Expression/ the Expression of national identity in embassy buildings; Berlin experience. *ResearchGate.* 2014. URL: https://www.researchgate.net/publication/309311128_Architecture_as_Political_Expression_the_Expression_of_national_identity_in_embassy_buildings_Berlin_experience.
6. N. D. Guenova. Form Follows Values. Explaining Embassy Architecture: PhD diss./ University of Tennessee, 2012. 202 p. URL: http://trace.tennessee.edu/utk_graddiss/1298.

7. Шумка М. Л. Українська національна символіка як репрезентант національної ідентичності. *Науково-практичний журнал Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2016. (№ 9). С. 153-157.

8. Нагорна Л. П. Поняття „національна ідентичність” і „національна ідея” в українському термінологічному просторі. *Політичний менеджмент*. 2003. (№ 2). С. 14-30.

9. Луцишин Г.І. Проблема національної ідентичності в умовах глобалізації. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2013. (№ 25) С. 166-171.

10. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: монографія. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 558 с. ISBN 978-966-485-042-8

11. Правова сторінка: Державні символи України. URL: <http://www.solor.gov.ua/info/19/8030> (дата звернення: 27.02.2021).

12. Юрик Я. М. Вплив ідентичності на формування архітектури Львова у ХХ ст./дис. канд. арх. 18.00.01 / НУ «Львівська політехніка», 2012. С. 38.

13. *Разін А.Д.*, Архітектура будівель та споруд дипломатичного призначення: навч. посіб. Москва: РУДН, 2011. 178 с.

References

1. Cherkes B. S. Natsional'na identychnist' v arkhitekturi mista : monohrafiya. L'viv: NU "L'vivs'ka politekhnika", 2008. 268 s. (In Ukrainian)

2. Troshkina O. A. Semantyka arkhitektury: navch. posib. Kyiv: NAU, 2008. 55 s. (In Ukrainian)

3. Smith A. D. National Identity. Nevada: University of Nevada Press, 1991. 226 p. (English)

4. A. Dobrzyńska. Tożsamość narodowa wyrażona za pomocą obiektu budowlanego na przykładzie ambasady Republiki Indii w Berlinie. *Zeszyty naukowe politechniki śląskiej Seria: Architektura z. 54*. 2014. № 1902. S. 69-75. URL: http://delibra.bg.polsl.pl/Content/34587/BCPS_38499_2014_Tozsamosc-narodowa-w.pdf (In Polish)

5. T. Jashari-Kajtazi. Architecture as Political Expression/ the Expression of national identity in embassy buildings; Berlin experience. *ResearchGate*. 2014. URL: https://www.researchgate.net/publication/309311128_Architecture_as_Political_Expression_the_Expression_of_national_identity_in_embassy_buildings_Berlin_experience. (English)

6. *N. D. Guenova*. Form Follows Values. Explaining Embassy Architecture: PhD diss./ University of Tennessee, 2012. 202 p. URL: http://trace.tennessee.edu/utk_graddiss/1298. (English)

7. Shumka M. L. Ukrayins'ka natsional'na symbolika yak reprezentant natsional'noyi identychnosti. Naukovo-praktychnyy zhurnal Aktual'ni problemy filosofiyi ta sotsiologiyi. 2016. (№ 9). S. 153-157. (In Ukrainian)

8. Nahorna L. P. Ponyattya „natsional'na identychnist'” i „natsional'na ideya” v ukrayins'komu terminolohichnomu prostori. Politychnyy menedzhment. 2003. (№ 2). S. 14-30. (In Ukrainian)

9. Lutsyshyn H.I. Problema natsional'noyi identychnosti v umovakh hlobalizatsiyi. Ukrayins'ka natsional'na ideya: realiyi ta perspektyvy rozvytku. 2013. (№ 25) S. 166-171. (In Ukrainian)

10. Kozlovets' M. A. Fenomen natsional'noyi identychnosti: vyklyky hlobalizatsiyi: monohrafiya. Zhytomyr: ZHDU im. I. Franka, 2009. 558 s. ISBN 978-966-485-042-8. (In Ukrainian)

11. Pravova storinka: Derzhavni symboly Ukrayiny. URL: <http://www.solor.gov.ua/info/19/8030> (data zvernennya: 27.02.2021). (In Ukrainian)

12. Yuryk YA. M. Vplyv identychnosti na formuvannya arkhitektury L'vova u XX st./dys. kand. arkh. 18.00.01 / NU «L'vis'ka politekhnik», 2012. S. 38. (In Ukrainian)

13. Razin A.D., Arkhitektura budivel' ta sporud dyplomatychnoho pryznachennya: navch. posib. Moskva: RUDN, 2011. 178 s. (In Russian)

Аннотация

Тимовчак Ирина Юрьевна, ассистент кафедры дизайна архитектурной среды института Архитектуры Национального университета «Львовская политехника»

Национальная символика, как элемент идентичности в архитектуре дипломатических представительств.

В статье освещены особенности применения национальных символов в архитектуре современных дипломатических представительств, с целью выражения идентичности и самобытности разных стран мира. Во времена глобализации, политики мультикультурализма, развития наднациональных институтов и террористических угроз, возникла проблема способов выражения национальной идентичности в архитектуре дипломатических представительств, является платформой для презентации каждого государства в мире. Лаконичность интерпретации и художественное переосмысление национальных символов является главным инструментом в руках архитекторов и строителей дипломатических представительств XXI века. В этом контексте также очень важно учитывать и то, что данные архитектурные объекты должны рассматриваться как символы государства и нации с одной стороны, не забывая о местных традициях строительства и архитектуры, сотрудничество с местной культурой и окружающей средой принимающей страны, с другой. Каждое

государство мира для самоидентификации использует национальные символы становятся частью ее имиджевого международного бренда. В ходе исследования были выделены следующие типы национальных символов государств:

Главные:

- флаг;
- герб;

Второстепенные:

- животный и растительный мир;
- география и особенности рельефа;
- национальный колорит и общественный порядок;
- исторический архитектурный стиль, изобразительное искусство: живопись, скульптура, орнаментика;
- символы религии и государственные регалии;
- идеология и политика государства.

Официальные символы (государственные символы) - это определены и закреплены на конституционно-правовом уровне знаки государства, созданные ею в процессе собственного государственного строительства. Неофициальные символы не всегда законодательно закреплены, и не являются обязательными для использования, однако именно они являются полноценным отражением уникальности природы, культуры, религии, истории, традиций, политики и идеологии нации и государства.

Посольство является дипломатическим представительством высокого ранга, с помощью которого государство осуществляет официальную деятельность за рубежом. Анализ архитектурной композиции, объемно-пространственной структуры, художественно-эстетического решения элементов экстерьера и интерьера зданий посольств позволил продемонстрировать разнообразие методов и подходов в решении проблемы использования и художественной интерпретации национальной символики, как элемента выражения идентичности государства.

Ключевые слова: национальная символика; дипломатическое представительство; посольство; национальная идентичность; государство; нация.

Abstract

Tymovchak Iryna , assistant, Department of Architectural Environment Design, Institute of Architecture, Lviv Polytechnic National University.

National symbols as the element of identity in architecture
of diplomatic legations

The article determines the peculiarities of introducing national symbols into the architecture of modern diplomatic legations with the aim of reflecting identity and uniqueness of different states of the world. In the context of globalization, multiculturalism, development of supranational institutions, and terrorist threats, the problem related to the means of expressing national identity in the architecture of diplomatic legations, which are the representation platform for each state worldwide, has appeared. The interpretation conciseness and artistic rethinking of national symbols is the major tool applied by architects and building constructors of diplomatic legations of the XXI century. From this perspective, it is particularly important to understand that, on the one hand, the mentioned architectural objects should be treated as symbols of state and nation, but on the other hand, should go in line with local traditions of building construction and architecture, cooperation with local culture, and surrounding environment of host country.

For the sake of self-identification, each state worldwide uses national symbols that become an integral part of their international image brand. During the course of research, the following types of national state symbols have been distinguished:

The main:

- flag;
- coat of arms.

Secondary:

- fauna and flora;
- peculiarities of natural resources;
- national identity and social order;
- architectural style, fine arts, ornamentation;
- symbols of religion and state regalia;
- ideology and policy of the state.

Official symbols (state symbols) are determined and enshrined at the constitutional and legal level. They are being created during the process of state establishment. Informal symbols are not always enshrined in law and are not mandatory to be used. However, namely these symbols are the full-fledged reflection of uniqueness of nature, culture, religion, history, traditions, politics, and ideology of nation and state.

Embassy is the diplomatic legation of the highest rank by means of which any state conducts its official activity abroad. The analysis of architectural composition, dimensional and spatial structure, artistic and aesthetic decisions of exterior and interior elements of embassy buildings has enabled the possibility of demonstrating different methods and approaches to solving the problems of using and providing artistic interpretation of national symbols as the element of state identity representation.

Key words: national symbols; diplomatic legation; embassy; national identity; globalization; state.